

УДК 338.48-44 (477.86):331.5

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Лопушняк Л.В.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Проведений аналіз регіональних особливостей ринку праці в Чернівецькій області і сучасної зайнятості населення області, проаналізована діяльність кадрових компаній, що займаються працевлаштуванням безробітних і пошуком працевлаштування.

Ключові слова: ринок праці, зайнятість населення, кадрові компанії, працевлаштування, безробітні, працевлаштування.

Постановка проблеми. Зайнятість населення є найважливішою проблемою Західного регіону України і Чернівецької області в тому числі. В Чернівецькій області економічно активне населення працездатного віку у 2007 р. складало 362,1 тис. осіб, у 2011 р. - 358,1 тис. осіб. Зменшення пов'язано з різними суспільними процесами (міграція населення, депопуляційні процеси, закриття промислових об'єктів, вимоги роботодавців приймати на роботу працівників віком до 30-35-ти років, пошук роботи, яка не фіксується і не оподатковується, виплата зарплати у конвертах, тощо). Безробітне населення працездатного віку у 2007 і 2011 рр., за методологією МОП, складало 35,2 і 34,2 тис. осіб [4]. Питання зайнятості населення у сучасних умовах є "гнучким" і таким, вивчення якого необхідно проводити постійно. Тому географи, економісти, демографи досліджують його з метою виявлення окремих питань-складових зайнятості населення - індикатора росту (спаду) господарського комплексу країни. Окремою актуальністю виокремлюється це питання для територій зі складними природно-господарськими процесами (як то Чернівецька область), активним розвитком міграційних процесів, приграничним положенням, насамкінець - території, на терені яких функціонують класичні вищі навчальні заклади, які щороку випускають фахівців, працевлаштування яких є складним.

Аналіз останніх досліджень. Питаннями зайнятості населення займаються вітчизняні вчені, доробок яких характеризується значним теоретико-методологічним фактажем наукових поглядів, підходів, принципів тощо. Так вивчення ринку праці проаналізовано М. Долішнім, Е. Лібановою, М. Пітюлич, І. Петровою, Р. Семів, Л. Шевчук, ін. Дослідження економічного ефекту від розвитку туризму представлені у публікаціях В. Безносюк, І. Гаврилишин, В. Герасименко, М. Крачила, О. Любичевої, Ю. Правик, В. Федорченко, І. Школи, Л. Шульгіна; іноземних вчених - М. Біржакова, Я. Варшинської, А. Дурович, І. Зоріна, В. Квартальнова, Ф. Котлера, Р. Павлусінські, А. Ягельського, ін. Підвищений інтерес до питання пов'язаний з тим,

що починаючи з 2009 р., відбувається поступове збільшення частки зайнятого населення і зменшення кількості безробітних.

На території Чернівецької області у 2011 р. (порівняно з 2010 р.) рівень безробіття серед населення знизився на 0,5 %, (порівняно з 2009 р. - на 1,3 %). Незважаючи на тенденцію до зменшення кількості безробітного населення, рівень безробіття у 2011 р. склав 9,6 %. Граничний показник - 7 % [3], перевищення його спричиняє загрозу нормального розвитку соціальної сфери і формування негативних руйнівних тенденцій. Тому метою даної публікації є виявлення сучасної картини безробіття в області та виокремлення тих професій, які сьогодні є затребуваними.

Виклад основного матеріалу. Чернівецька область є специфічною областю в Україні. Її прикордонне положення сприяє розвитку торгівлі (39,3 %), сільського господарства (23,9 %), сфери послуг (20,1 %), промисловості (11,4 %), туристичної галузі, що визначена пріоритетним видом економічного розвитку регіону (> 1 % у структурі економіки області), які формують валовий регіональний продукт та є бюджетоутворюючими [7]. Вагома частка зайнятого населення припадає на торгівлю (8 %), діяльність транспорту та зв'язку (6 %), надання колективних та індивідуальних послуг, сферу культури та спорту (4 %), готельно-ресторанне господарство (1 %). Разом вони складають 18 % зайнятого населення [8].

В області спостерігається дефіцит електрозварювальників, малярів, сантехників, слюсарів-ремонтників, столярів, швачок та інших робітників високої кваліфікації, але забагато економістів та юристів. За даними обласного центру зайнятості, понад 10 тисяч молодих людей віком до 35 років розшукують роботу. У 2010 р. в області ринок праці поповнили майже 4,9 тисяч випускників ВНЗ та понад 3 тисячі випускників профтехучилищ. Однак рівень працевлаштування молодих людей з вищою освітою становив лише 42 %.

Сьогодні в області нараховується понад 9 тисяч вакансій. Більшість з них - це робітничі

професії і лише чверть - вакансії службовців. Окрім того, існує ще й певна спеціалізація постійних вільних вакансій у районах, приміром, у Глибоцькому, Вижницькому та Сторожинецькому роботодавці щоразу потребують верстатників деревообробних верстатів, працівників лісопереробної галузі. У м. Чернівцях найбільшим попитом користуються спеціалісти комп'ютерних наук, бухгалтери, верстатники, електромонтери, контролери енергонагляду, провідники вагонів та швачки. Останнім часом молодь, переважно із сільської місцевості, зацікавилася педагогічними спеціальностями.

У 2013 р. на 10 % зросла економічна активність населення, на 12 % рівень зайнятості й на 2,4 % зменшився рівень зареєстрованого безробіття. У центрі зайнятості на обліку нараховувалося майже 49 тисяч незайнятих громадян, з них понад 60 % працевлаштувалися за спеціальністю, пере-кваліфікувалися й здобули іншу професію, або ж приймають участь у громадських роботах. Однак є й певна частина безробітного населення області, яка поки не змогла знайти роботу, а також ряд вакансій, які безробітні не поспішають займати. Пояснюється така ситуація декількома причинами: внутрішньою та зовнішньою трудовою міграцією, наявністю тіньової та напівтіньової зайнятості, територіальною та професійно-кваліфікаційною розбалансованістю ринку праці. Три чверті тих, хто перебуває на обліку є мешканцями сільської місцевості, з 1900 вакансій, які пропонує обласний центр зайнятості, 1300 заявок надійшло саме від чернівецьких підприємств.

На процеси зменшення безробітних значно впливає цінова політика, яка проявляється у середній номінальній заробітній платі за видами економічної діяльності. Так у розрахунку на одного штатного працівника заробітна платня у сільському господарстві складає (грн./місяць) 674, лісовому господарстві - 970, промисловості - 1168, добувній промисловості - 1167, переробній промисловості - 1012, виробництві та розподіленні електроенергії, газу та води - 1656, будівництві - 1194, готелях і ресторанах - 682, у фінансовій сфері - 2401, працівникам, що зайняті операціями з нерухомим майном, орендою, інжинірингом та наданням послуг підприємцям - 1130, у державному управлінні - 1637, охороні здоров'я та надання соціальної допомоги - 929, сфері культури та спорту - 950 (дані наведено без урахування найманих працівників малих підприємств і зайнятих у громадян-підприємців) [11].

В області діють кадрові компанії, до яких найчастіше звертаються фахівці з досвідом роботи та досконалим знанням бухгалтерських

програм, менеджери з продажу, торгові представники, секретарі. Їх основними партнерами-працедавцями є приватні та комерційні структури, які мають можливість гнучко реагувати на потреби ринку. У ході роботи спостерігається зростання пропонуваного заробітних плат. На даний момент середня зарплата, яка пропонується кандидату на вакантну посаду, складає близько 1500 грн. Відбувається перехід з оплати праці у формі окладу у варіант "оклад + відсотки за виконану роботу". Спостерігається також зростання попиту на кваліфікованих працівників робочих професій, при цьому потреба у таких спеціальностях як юрист, біолог, географ та молодший медичний персонал доволі низькі.

В області діють кадрові компанії, що надають шукачам роботи консультації, складають резюме, проводять пошук працедавця, тренінг-семінари, а працедавцям допомагають підібрати персонал певного професійного рівня використовуючи анкетування, тестування, співбесіди, перевірку документів, навчання співробітників (бізнес-тренінги для персоналу). Однак основною перепорою у налагодженому процесі працевлаштування є плата за консультацію, і пошук працедавця, що не кожен безробітний може собі дозволити.

Регіональні особливості ринку праці в Чернівецькій області зберігають загальні тенденції, які спостерігаються в Україні, власне - попит на спеціальності комп'ютерних наук, будівельні професії. Однак Чернівецька область має і свої відзнаки на ринку праці, зумовлені особливостями її розвитку, так у районах, де активною є деревообробна промисловість, попитом користуються верстатники деревообробних верстатів, інші працівники лісопереробної галузі.

Окрім того, на ринок праці та його зміни впливають демографічні, соціально-економічні фактори, дієвість регіональних центрів зайнятості. У Чернівецькій області традиційно спостерігається надлишок робочої сили. Ще однією особливістю цього регіону України є висока мобільність населення та висока зайнятість у підсобних господарствах.

Науковці доходять думки, що саме на території Чернівецької області регулювання ринку праці необхідно спрямувати на розвиток працевпоглинаючих сфер діяльності, створення невеликих підприємств з переробки та зберігання сільськогосподарської продукції з місцевої сировини, виробництва будівельних матеріалів й товарів народного споживання, розширення сфери обслуговування.

Висновки. У сучасних умовах ринок праці Чернівецької області значною мірою "потерпає" від

територіальної розбалансованості попиту та пропозиції робочої сили, рівень офіційно зареєстрованого безробіття перевищує гранично допустиму межу і складає загрозу соціальній рівновазі краю.

Ефективне використання наявних трудових ресурсів, забезпечення населення робочими місцями можливе за умови розвитку в області тих видів господарської діяльності, які найбільш повно використовуватимуть наявний потенціал краю. Враховуючи значну забезпеченість Чернівецької області природно-рекреаційними та історико-культурними ресурсами, однією з таких галузей можна визначити туризм, розвиток якого дозволить створити нові робочі місця, забезпечити валютні надходження, а також диверсифікувати економіку за рахунок утворення галузей, що обслуговують індустрію туризму, забезпечуючи зростання доходів населення та підвищення рівня добробуту буковинців. Авторами статті доведено, що розвиток туризму має суттєвий вплив на зайнятість місцевого населення, і тому повинен стати важливим інструментом поживлення регіонального ринку праці.

Список літератури

1. Акіліна А.В. Аналітичний огляд ринку праці в Україні / О.В. Акіліна // Формування ринкових відносин в Україні. - 2008. - № 10. - С. 152-159.
2. Батченко Л.В. Ринок праці в Україні: стан і перспективи розвитку / Л.В. Батченко, М.М. Деліні // Актуальні проблеми економіки. - 2011. - № 6. - С. 157-163.
3. Бріт О.В. Сучасний і зареєстрований ринок праці як інструмент державного регулювання забезпечення роботою фахівців з вищою освітою / О.В. Бріт // Економіка та держава. - 2009. - № 1. - С. 106-108.
4. Головне управління статистики у Чернівецькій області. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.cv.ukrstat.gov.ua>.
5. Панюк Т.П. Характеристика ринку праці в сучасних умовах / Т.П. Панюк // Актуальні проблеми економіки. - 2010. - № 6. - С. 204-208.
6. Плескач В.Ю. Основні аспекти регіональної динаміки ринку праці / В.Ю. Плескач // Статистика України. - 2009. - № 4. - С. 72-76.
7. Соціально-економічне становище Чернівецької області за 2011 рік. Повідомлення головного управління статистики у Чернівецькій області [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.oda.cv.ua/page/sotsialno-ekonomichne-stanovishche-chernivetskoj-oblasti-za-2012-rik>.
8. Статистичний збірник "Праця в Чернівецькій області у 2010 році" [Текст]. - Чернівці : Головне управління статистики у Чернівецькій області, 2011.
9. Шахраюк-Онофрей С.І. Аналіз ринку праці у Чернівецькій області / С.І. Шахраюк-Онофрей // Науковий вісник БДФА. Економічні науки: зб. наук. праць / Міністерство Фінансів України, БДФА. - Чернівці: Технодрук, - 2009. - Вип. 2. - С. 336-347.
10. Сайт державної служби статистики в Чернівецькій області [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.cvgov.ua/>.
11. Сайт www.oblstat.cv.ukrtel.net.

Лопушняк Л.В. Современные аспекты занятости населения Черновицкой области: проблемы и пути их решения. Проведен анализ региональных особенностей рынка труда в Черновицкой области и современной занятости населения области, проанализирована деятельность кадровых компаний, которые занимаются трудоустройством безработных и поиском работодателей. Ключевые слова: рынок труда, занятость населения, кадровые компании, трудоустройство, безработные, работодатель.

Ключевые слова: рынок труда, занятость населения, кадровые компании, трудоустройство, безработные, работодатель.

Lopushnyak L.V. Modern aspects of employment in Chernivtsi region: problems and ways to solve them. The analysis of the regional characteristics of the labor market in Chernivtsi region and modern employment area, analyzed the activities of staffing companies that are engaged in the employment of the unemployed and employers looking for.

Key words: labor market, employment, staffing companies, employment, the unemployed, the employer.